

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “การงานรับนโยบายการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด” ผู้วิจัยขอเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความ เข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่และจังหวัดตราด

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 การงานรับนโยบายการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่และจังหวัดตราด

ในการศึกษาเรื่อง การงานรับนโยบายการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลใน 2 พื้นที่ด้วยกันคือ

บริบทของพื้นที่จังหวัดตราดโดยภาพรวม

จังหวัดตราดเป็นเมืองสุดทางทะเลด้านทิศตะวันออกของประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คืออำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ อำเภอเขาสมิง อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะช้าง อำเภอกลองใหญ่ และอำเภอเกาะกูด มีการแบ่งการปกครองเป็น 38 ตำบล 260 หมู่บ้าน การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 9 เทศบาล 34 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรชาย 111,466 คน หญิง 110,361 คน รวม 221,827 คน (สำนักงานจังหวัดตราด, 2559 : 3)

ชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดตราดที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามลักษณะของภูมินิเวศในจังหวัด ดังต่อไปนี้ (สมโภชน์ วาสุกรี, สัมภาษณ์, 2558)

1. พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตะวันออก เป็นพื้นที่สำหรับการทำนาข้าวและปลูกผลไม้ ซึ่งได้แก่พื้นที่เขตอำเภอเมือง
2. พื้นที่ราบบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนบนและตอนกลาง บริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวาง เนื่องจากมีภูเขากระจายอยู่ทั่วไป เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำสวนผลไม้ ยางพารา และปลูกสับปะรด ซึ่งพื้นที่ที่สูงบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณทางตอนกลางของอำเภอแหลมงอบและเขตติดต่ออำเภอเขาสมิง นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่เป็นเกาะต่างๆ ซึ่งส่วนมากมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้
3. พื้นที่ราบต่ำฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณฝั่งทะเลเกือบตลอดแนว บริเวณพื้นที่เหล่านี้เป็นป่าไม้ชายเลน และยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิด ซึ่งชาวบ้านจะประกอบอาชีพทำประมง ได้แก่ อำเภอกลองใหญ่ เขตอำเภอแหลมงอบ อำเภอเขาสมิง และหมู่เกาะต่างๆ

รูปแบบของเศรษฐกิจ

1. ภาคเกษตรกรรม

ในด้านเศรษฐกิจจะพบว่าชาวบ้านในจังหวัดตราดในอดีตจะประกอบอาชีพจากฐานของภูมินิเวศที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ลาดเทลงมาตั้งแต่พื้นที่ภูเขาสู่พื้นที่ราบลุ่มและออกไปสู่ทะเล ซึ่งทำให้เกิดชุมชนที่มีลักษณะของวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจที่เป็นของคนตราด 3 รูปแบบใหญ่ ตั้งแต่อดีตที่เป็นสังคมที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้ (สมโภชน์ วาสุกรี, สัมภาษณ์, 2558)

1.1 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณเชิงเขาประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่และเก็บของป่า การล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาบริโภคและขาย ภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แสดงออกมาให้เห็นได้จากภูมิปัญญาในการประกอบโดยเฉพาะอาหารป่า ดังจะเห็นได้จาก “แกงป่าแสนอร่อย”

1.2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณชายทุ่ง อาชีพหลักของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาที่เรียกกันว่า “นาลุ่ม” ซึ่งเป็นที่เพาะปลูก “ข้าวหนัก” อาหารที่ใช้ในการดำรงชีวิตของผู้คนบริเวณนี้ได้มาจากสัตว์น้ำจืด

เป็นหลัก ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายทุ่ง แสดงออกให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทุ่งห้วยแรง”

1.3 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ติดชายทะเล ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็จะมีการปลูกข้าวในแถบ “ทุ่งตะกาด” ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายประมง ก็แสดงให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารเช่นกันหรือที่ผู้คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทะเล”

กล่าวโดยสรุป พบได้ว่าชาวบ้านในจังหวัดตราดในอดีตอาศัยอยู่เป็นชุมชนในชุมชนของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก เนื่องจากสามารถผลิตอาหารและข้าวในชุมชนของตนเองได้ วิถีชีวิตดังกล่าวของจังหวัดตราดได้เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตที่วิถีชีวิตของชาวตราด ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่บริเวณเชิงเขา ชายทุ่งหรือชายทะเล ผู้คนส่วนใหญ่ต่างก็สามารถทำการผลิตเลี้ยงเพื่อตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก โดยมีฐานการผลิตที่สำคัญจะอยู่ภาคเกษตรกรรมเป็นสำคัญ วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจในอดีตของคนตราดที่มุ่งผลิตเพื่อยังชีพโดยยังไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบตลาดได้เรียกกันทางวิชาการว่า ระบบเศรษฐกิจทางธรรมชาติ (Natural Economy) (Bernstein. 1981 : 7)

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคม วัฒนธรรม เช่น การขยายตัวของตลาดทุนนิยมผ่านการตัดถนนสุขุมวิท การชูตรีดทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการการบุกเบิกป่าของเจ้าที่ดิน เป็นต้น มีผลให้ชาวบ้านตราดในอดีตที่พึ่งตนเองได้ก้าวเข้ามาสู่ภาวะที่พึ่งพาตลาดทุนนิยมในปัจจุบันและกลายเป็นผู้ผลิตสินค้ารายย่อย (Simple Commodity Producer) หรือที่รู้จักกันในสื่อมวลชนว่าเป็นเกษตรกรรายย่อย “เกษตรกรรายย่อย” ในที่นี้หมายถึง ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่หรือชาวประมงผลิตเพื่อขายโดยอาศัยปัจจัยการผลิตของตนเองในระดับพอเพียงในการผลิตดังกล่าวมีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและการผลิตรวมถึงการค้าต้องขึ้นอยู่กับวงจรตลาดของระบบทุนนิยม (Bernstein. 1981 : 7) เกษตรกรชาวตราดต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ (สมโภชน์ วาสุกรี. สัมภาษณ์. 2558)

1.1 การประมง ในจังหวัดตราดถือว่าอยู่ในภาวะขาลงอย่างมากเนื่องจากประสบกับปัญหาน้ำมันแพง ค่าแรงงานที่สูงขึ้น ปลาที่จับได้ลดลง เรือประมงขนาดใหญ่ไม่สามารถออกเรือไปจับปลาได้เพราะไม่คุ้มทุน และมีบางส่วนกับไปทำประมงชายฝั่งแบบวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 การกสิกรรม ปัจจุบันพบว่าจังหวัดตราดทำนาไม่พอเลี้ยงตนเอง ต้องพึ่งจากภายนอก การทำสวนนั้นให้ความสำคัญต่อสวนผลไม้เช่นทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง กล้วย นอกจากนั้นจากการทำสวนยางพาราที่เริ่มปลูกต่อจากจันทบุรี การทำสวนยางพาราเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นสำคัญ

การทำเกษตรในปัจจุบันของจังหวัดตราดอยู่ในภาวะที่กำลังขาลงยกเว้นยางพารา เนื่องจากต้องประสบกับสินค้าปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูงเช่นปุ๋ยเคมี ในขณะที่ต้องขายสินค้าผลผลิต การเกษตรในราคาต่ำ จนบางครั้งไม่เก็บผลผลิตไปขายปล่อยให้ตายคาต้น (ในกรณีเกษตรกรที่ต้องจ้างแรงงาน)

สภาพวิถีชีวิตในภาคเกษตรกรรมของชาวตราดปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะเป็น “เกษตรกรรายย่อย” กล่าวคือ เป็นเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตของตนเองในระดับพอเพียง ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและการผลิตต้องขึ้นอยู่กับวงจรตลาดของระบบทุนนิยม การเป็นเกษตรกรรายย่อยของคนตราดส่วนใหญ่ภายใต้อิทธิพลของตลาดทุนนิยมได้นำคนตราดไปสู่ปัญหาความล้มเหลวอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์คนตราด ตัวชี้วัดความยากจนของเกษตรกรรายย่อยคนตราดจะเห็นได้จากปัญหานี้สินในปัจจุบัน กล่าวคือ

การมีปัญหาร่องหนี้สินที่เกิดจากความล้มเหลวในการผลิตในฐานะเกษตรกรรายย่อย และปัญหาความยากจน หนี้สิน ที่จะลุกลามไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ในจังหวัดตราด แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านกระบวนการผลิตของเกษตรกรรายย่อยในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากไร้ได้ในระบบการผลิตดังกล่าว เพราะสามารถควบคุมกลไกตลาดได้ รวมถึงต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ขณะเดียวกันก็ต้องตกอยู่ในฐานะเกษตรกรรายย่อยที่มีหนี้สินและไม่สามารถหลุดพ้นเป็นไทแก่ตัวได้ ชาวบ้านต้องกลายเป็นผู้ผลิตเพื่อใช้หนี้ในระบบเศรษฐกิจการตลาด ไม่ใช่ผู้ผลิตที่มีกำไร นอกจากกระบวนการผลิตที่สร้างปัญหาภาระหนี้สินให้กับพี่น้อง กระบวนการผลิตยังได้สร้างปัญหาอื่นตามมาอีกกับพี่น้อง เช่น การเสื่อมสภาพของที่ดิน ปัญหาสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย โรคภัยไข้เจ็บจากการใช้สารเคมี

ในราวปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2535 มีการเลี้ยงกุ้งในจังหวัดตราดอย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ให้ผลผลิตมากกว่าที่มีตามธรรมชาติ แต่จากการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมสำรองสำหรับการลงทุนดังนั้นจึงต้องกู้ยืมเงินนอกระบบและในระบบโดยหวังว่าผลกำไรที่ได้จากการเลี้ยงกุ้งจะได้มาชดใช้หนี้ที่กู้ยืม แต่จากการขาดความรู้สมัยใหม่และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทำให้ชาวบ้านต้องประสบการขาดทุนจนต้องคิดหนี้สินมากและบางรายต้องนำที่ดินที่มีไปขายเพื่อชดใช้หนี้สิน การทำนากุ้งเป็นปัญหาเรียกว่าวิกฤติประมาณ ปีพ.ศ. 2534 - 2535 ประสบการณ์ของชาวบ้านเปร็ดในตำบลห้วยน้ำขาวชี้ให้เห็นถึงปัญหานากุ้งในจังหวัดตราดว่า (พรทิพย์ หาผล. 2544 : 61)

“ช่วงนากุ้งบูม ชาวบ้านเปร็ดในมีรายได้ดี มีรถมีรายได้กัน แต่พอเลี้ยงสัก 2 บ่อ เริ่มขาดทุนครั้งละเป็นแสน บางคนเป็นหนี้อยู่หลายล้านบาทเศรษฐกิจเริ่มไม่ดี ช่วงหนักมากๆ ก็ช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2535 บางคนเป็นหนี้ ธกส. บางคนเป็นหนี้สหกรณ์การเกษตร เพราะต้องเลี้ยงไม่มีทุน ต้องลงทุน

ครั้งละหลายหมื่นหลายแสน ถ้าได้กำไรเป็นแสนเป็นล้าน ทำให้ชาวบ้านอยากทำกันหมด แต่ไม่มีทุนต้องเอาที่ดินโฉนดไปจำนอง กู้เงินมาลงทุน พอได้กำไรก็ไม่ใช้หนี้ นี่ก็จะได้อีกก็ลงทุนหนักกว่าเดิม พอครั้งต่อๆ มาเกิดขาดทุนก็ไม่เงินใช้หนี้ เพราะหนี้สูงส่วนใหญ่เป็นหนี้แสนขึ้นกันทั้งนั้น บางคนก็ถูกยึดโฉนด บางคนถึงตอนนี้ก็ยังใช้หนี้ธนาคารไม่หมดเลย บางคนก็ไหวตัวทัน พอขาดทุนครั้งที่สองครั้งก็เลิกเลยไม่มีปัญหา นี่แหละที่เค้าเรียกกันว่า นาถูงกินโฉนด”

สถานการณ์การเป็นหนี้ของเกษตรกรตราด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้ ธกส. ได้พัฒนาไปสู่ความรุนแรง คืออยู่ในภาวะความเสี่ยงที่จะต้องหลุดจากที่ดิน พร้อมทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อหวังจะให้รัฐบาลล้างหนี้ ดังจะเห็นได้จากการจัดจังหวัดตราด เป็นหนึ่งใน 16 จุดของพื้นที่ที่มีความรุนแรงในประเทศไทย นอกเหนือจาก สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา นครนายก จันทบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ม.ป.ป. : 6) สถานการณ์การเป็นหนี้ของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดตราด สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า (วุ่น พิมพ์ปราบ. สัมภาษณ์. 2559)

“ร้อยละ 95 คิดหนี้ไม่มากก็น้อย”

“บางครอบครัวเป็นหนี้เกือบล้าน”

“ต้องคิด เพราะต้องลงทุน ทำให้ชีวิตบนเวียนอยู่ในหนี้”

นอกจากนี้ชาวตราดต้องเผชิญปัญหาที่ดินในสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีการเติบโตของการค้าขายที่ดินในจังหวัดตราด อันเนื่องมาจากการนำที่ดินมาใช้สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวของนายทุนส่วนใหญ่ นอกจังหวัดตราด ชาวบ้านจังหวัดตราดจำนวนหนึ่งได้ขายที่ดินได้เงินจำนวนมาก แต่ไม่สามารถบริหารเงินที่ได้มาอย่างเหมาะสมจนในที่สุดเงินจากการขายที่ดินก็หมดไป และบางคนต้องเสียชีวิตจากการเป็นโรคเอดส์ที่ได้ที่รับเมื่อใช้เงินเที่ยวเสเพลผู้ที่มีชีวิตหลังเงินหมด จากการขายที่ดินหมดก็ต้องไปเป็นอาชีพผู้ใช้แรงงาน

สถานการณ์ของปัญหาหนี้สินในหมู่เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดตราดและภาวะที่ต้องพึ่งพาภายนอกของครอบครัวเกษตรกรดังกล่าวเป็นบริบทนำไปสู่ปัจจัยและเงื่อนไข รวมถึงกระบวนการในการก่อรูปประชาสังคมในจังหวัดตราด นอกจากบริบทของการเป็นหนี้ดังกล่าวยังสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีผลต่อปัจจัยและเงื่อนไข รวมถึงกระบวนการก่อรูปดังกล่าว (สำนักงานจังหวัดตราด. 2559 : 8 - 10) คือ

1.1 การทำนาในปัจจุบันตราดมีการทำนาที่ทำพริกและทำตะเภาเท่านั้น

1.2 การประมง เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ต้องประสบกับปัญหาชะงักงันแต่เปิดโอกาสให้กับ การประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ที่ไม่สามารถออกไปทำประมงภายนอกชายฝั่งทะเลระยะไกลได้ โดยเฉพาะช่วงมรสุม ทำให้เกิดการลักลอบทำประมงในระยะ 3,000 เมตร จากชายฝั่ง

จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ทำการประมงเพื่อการพาณิชย์ที่มีเครื่องมือ อวนลาก อวนรุน และคราด หอย กับกลุ่มประมงพื้นบ้าน ที่ประกอบอาชีพด้วยเครื่องมือลอบ อวนลอยกั้ง ลอบปู การประมง ขนาดใหญ่และขนาดกลาง จะเข้าไปทำประมงในเขตทับซ้อนทางทะเล และเขตน่านน้ำกัมพูชา โดยเสียค่าธรรมเนียมนอกระบบให้แก่กัมพูชา เนื่องจากอัตราที่ประเทศกัมพูชาจัดเก็บนั้นมีอัตราเดียว และมีราคาสูง จึงเกิดการลักลอบทำประมงโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการ โดนจับกุม

1.3 การทำสวนผลไม้ประสบปัญหาผลไม้ต้องประสบปัญหาจากตลาดทุนนิยม แต่ตลาด ยังมีโอกาสของการค้าชายแดน ผลไม้ที่สำคัญได้แก่ เงาะมีพื้นที่ปลูก 66,488 ไร่ ทูเรียน มีพื้นที่ปลูก 30,763 ไร่ มังคุด มีพื้นที่ปลูก 30,457 ไร่ สับปะรดมีพื้นที่ปลูก 31,889 ไร่ และลองกองมีพื้นที่ปลูกมี พื้นที่ปลูก 14,905 ไร่

1.4 การค้าขายในจังหวัดเป็นกระจุกอยู่ที่อำเภอเมือง โดยยังคงสะสมความร่ำรวยจาก ส่วนเกินของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชนบท เช่น จากชาวสวนผลไม้ นอกจากนั้นเป็นการจัดตลาด เฉพาะกิจ คือตลาดนัดซึ่งมีลักษณะของหนังเร่ในอดีต โดยมีกลุ่มที่ทำอาชีพในการทำตลาดนัดทั้งที่ เป็นคนนอกและคนในจังหวัด

2. ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดตราด มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคอุตสาหกรรมในปี 2554 มูลค่ารวม 1,333 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.41 ของ GPP และหากเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคอุตสาหกรรมของประเทศจะมีสัดส่วนร้อยละ 0.05 การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในระยะ 5 ปี (2550 – 2554) เฉลี่ยร้อยละ 9.75 มีจำนวนสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 347 แห่ง เงินทุนรวม 2,414.18 ล้านบาท อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรม รวมผลิตภัณฑ์โลหะ และอุตสาหกรรมการเกษตร

หากพิจารณาตามพื้นที่การผลิต พบว่า ปี 2555 อำเภอเมืองตราด มีโรงงานมากที่สุด จำนวน 185 แห่ง รองลงมาได้แก่ อำเภอเขาสมิง 73 แห่ง อำเภอลองใหญ่ 53 แห่ง อำเภอบ่อไร่ 27 แห่ง อำเภอแหลมงอบ 19 แห่ง อำเภอเกาะช้าง 4 แห่ง และอำเภอเกาะกูด 1 แห่ง ตามลำดับ โดยมี เงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 2,483.77 ล้านบาท อำเภอที่มีจำนวนเงินลงทุนมากที่สุดได้แก่ อำเภอเขาสมิง 1,391.10 ล้านบาท อำเภอแหลมงอบ 99.91 ล้านบาท อำเภอเกาะช้าง 21.80 ล้านบาท และอำเภอเกาะกูด 5.45 ล้านบาท

3. ภาคบริการและอื่นๆ

ภาคบริการของจังหวัดตราด มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 15,132 ล้านบาท ในปี 2554 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.70 ของ GPP และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.31 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคบริการและอื่นๆ ของทั้งประเทศ โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.36 ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2550 – 2554) และหากพิจารณาสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อ GPP ของภาคบริการและอื่นๆ พบว่า สาขาที่มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 34.80 รองลงมาได้แก่ การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม ร้อยละ 15.75 และการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ ร้อยละ 8.96 ซึ่งทั้ง 3 กลุ่ม มีสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ของ GPP ภาคบริการและอื่นๆ ทั้งหมด นอกจากนี้มีสาขาที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดได้แก่ โรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ 8.06 การศึกษา ร้อยละ 8.12 เป็นต้น

ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดตราด ในปี 2554 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1.03 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.93 มากเป็นลำดับที่ 23 ของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศมีอัตราการเติบโตจากปี 2559 เฉลี่ยร้อยละ 21.66 ต่อปี โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 0.81 ล้านคน นักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 0.23 ล้านคน ระยะเวลาในการพำนักร้อยละประมาณ 3 วัน ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อคนนักท่องเที่ยวไทยประมาณ 1,926.98 บาทต่อคนต่อวัน นักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 2,662.43 บาทต่อวัน ส่วนการบริการโรงแรมและห้องพักจำนวนทั้งสิ้น 10,568 ห้อง มีอัตราการเข้าพักร้อยละ 33.89 รวมทั้งปีการท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับจังหวัดทั้งสิ้น 7,498.03 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2558 มีการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 38.75 ต่อปี

4. ภาคการจ้างงาน

ปี 2554 จังหวัดตราด มีประชากร 248,000 คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคน 157,484 บาท ต่อปี เป็นลำดับที่ 18 ของประเทศปี 2555 กำลังแรงงานอายุ 15 ปี ขึ้นไปทั้งสิ้น 147,886 คน ในกลุ่มของแรงงานปัจจุบันเป็นผู้มีงานทำจำนวน 147,347 คน แบ่งเป็นชาย 81,426 คน และหญิง 65,921 คน ผู้ว่างงาน 539 คน คิดเป็นอัตราว่างงานเพียงร้อยละ 0.003 สำหรับสัดส่วนแรงงานในภาคการผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 50.25 เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 43.36 เป็นแรงงานในภาคการบริการและอื่นๆ ร้อยละ 6.39 เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม มีสถานประกอบการทั้งสิ้น 1,581 แห่ง เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก มีการจ้างงาน 1 – 19 คน จำนวน 1,425 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.13 สถานประกอบการขนาดใหญ่มีการจ้างงาน 100 - 299 คน จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.2 มีการจ้างงานทั้งสิ้น 14,600 อัตรา

หากพิจารณาจากระดับการศึกษาของแรงงาน ร้อยละ 13.76 มีคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 24.33 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.86 มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 14.14

ต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 27.02 และไม่มีการศึกษา ร้อยละ 6.89 จากข้อมูลคุณวุฒิการศึกษาดังกล่าว อนุมานได้ว่า ร้อยละ 72.10 เป็นแรงงานไม่มีฝีมือ ในขณะที่ผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ถึงระดับอุดมศึกษามีจำนวน 41,112 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.90

1.5 การค้าชายแดน/ผ่านแดน

จังหวัดตราดมีแนวชายแดนตามธรรมชาติติดทิวเขาบรรทัดตลอดแนวยาว 165 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชาถึง 3 จังหวัด ได้แก่ อำเภอบ่อไร่ติดกับอำเภอสำราญ จังหวัดพระตะบอง อำเภอเมืองตราดติดกับอำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ และอำเภอคลองใหญ่ติดกับอำเภอมณฑลสี จังหวัดเกาะกง ดังนั้นการค้าชายแดนจึงมีช่องทางการค้า 3 ช่องทาง ดังนี้

1.5.1 จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก พื้นที่หาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งลักษณะการค้าที่จุดนี้ ร้อยละ 80 เป็นการนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังประเทศกัมพูชา โดยทำเทียบเรือของเอกชน 4 แห่ง คือทำเทียบเรือชลาลัย ทำเทียบเรือกัลปิงหา ทำเรือ ป.เกษมศิริ และทำเรือ ส.กฤตวรรณ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการนำ-ส่ง ออกผ่านจุดผ่านแดนโดยเปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 07.00 – 22.00 น.

1.5.2 จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง พื้นที่ในอำเภอบ่อไร่ (เนิน 400) โดยมีวันเวลาเปิด – ปิด คือวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 07.00 – 18.00 น. ซึ่งปริมาณการค้า ณ จุดนี้ค่อนข้างน้อย

1.5.3 จุดผ่อนปรนการค้าชั่วคราวบ้านท่าเส้น พื้นที่ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด โดยมีวัน เวลาให้บริการ คือวันเสาร์ เวลา 10.00 – 16.00 น. ซึ่งเป็นการค้าชาวบ้านหมอลดา ตำบลหมอลดา อำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ โดยลงทะเบียนเข้า – ออกที่ ฐานร้อย ทพ.นย.ที่ 535 (บ้านท่าเส้น)

สินค้าที่นำเข้าผ่านด่านศุลกากรบ้านหาดเล็กที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป แทรกเตอร์และส่วนประกอบสตัว์น้ำ ปลาหมึกสด แช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์จากพืชอื่นๆ โดยมีการนำเข้าปลาหมึกสด แช่เย็น และแช่แข็ง ซึ่งมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย ร้อยละ 56.51 ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2551 – 2555)

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตาลทราย เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เครื่องหอม และสบู่ ยานพาหนะรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และอื่นๆ โดยการส่งออกเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 22.93

สำหรับการค้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม ปี 2555 ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าผ่านแดนกับประเทศเวียดนาม รวม 11,678.94 ล้านบาท (ปี 2554 มูลค่า 7,878.56 ล้านบาท) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 48.24 โดยแยกเป็นการส่งออก 10,136.04 ล้านบาท (ปี 2554 มีมูลค่า 7,463.29 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.81 การนำเข้า 8,593.14 ล้านบาท

สินค้าสำคัญในการค้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม ในปี 2555 โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องรับ-ส่งสัญญาณ และอุปกรณ์ติดตั้ง มีมูลค่า 169.24 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 1527.31 ส่วนประกอบและอุปกรณ์รวมทั้งโครงรถและตัวถัง มีมูลค่า 123.08 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 83.54 อุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับตัดต่อหรือป้องกันวงจรไฟฟ้า มีมูลค่า 91.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31 ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน มีมูลค่า 52.88 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 618.08 และสินค้านำเข้าที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ มีมูลค่า 3,824.46 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 19.10 ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีมูลค่า 2,700.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 150.84 ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้ามีมูลค่า 1,514.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.44 ผ้าผืนและด้าย มีมูลค่า 343.45 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.39 และวงจรพิมพ์มีมูลค่า 245.85 เพิ่มขึ้นร้อยละ 54.91

สำหรับภาพรวมภาวะ การค้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม (รายจังหวัด) ในปี 2555 ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกผ่านชายแดน-เวียดนาม 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร มีมูลค่าการส่งออก 3,367.79 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.04 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันในปีก่อนหน้า รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครพนม 0.26 จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่า 870.98 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.72 และจังหวัดหนองคายมีมูลค่า 732.84 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.69 และจังหวัดที่มีมูลค่าการนำเข้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม มาก 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร มีมูลค่า 1,434.15 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.32 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันในปีก่อนหน้า รองลงมาได้แก่ จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่า 21.92 ล้านบาท ลดลงมาร้อยละ 11.83 และจังหวัดบึงกาฬมีมูลค่า 17.76 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.25

ปัจจุบันจังหวัดตราดมีผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าอยู่ จำนวน 954 ราย แยกเป็นจดทะเบียนพาณิชย์ที่ไม่เป็นนิติบุคคลจำนวน 151 ราย เป็นนิติบุคคล 774 ราย แยกเป็นบริษัทจำกัดจำนวน 225 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำนวน 518 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 1 ราย และการค้าชายแดน ในปี 2551 มีมูลค่าการค้ารวม 16,451.52 ล้านบาท จำแนกเป็น

1.5.1 มูลค่าการนำเข้า 43.56 ล้านบาท โดยมีสินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ ไม้แปรรูป หวาย และปม้ามัดมุก แขนน้ำแข็ง

1.5.2 มูลค่าการส่งออก 16,407.56 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญคือ น้ำตาลทราย เบียร์ เครื่องดื่ม น้ำอัดลม น้ำหวานต่างๆ นม และอาหารเสริม

1.5.3 มูลค่าการค้า 16,364.40 ล้านบาท

5. การท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวตามหมู่เกาะโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เกาะช้าง จึงทำให้ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่เกาะช้างและผู้เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นคนภายนอก แรงงานในพื้นที่

ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวก็มาจากต่างถิ่นและแรงงานต่างด้าว แต่ในเกาะช้างและหมู่เกาะใกล้เคียงนั้นก็มี ความหลากหลายทางทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย น้ำตก ทะเล ปะการัง แหล่งตกปลา และนอกจากนี้ผู้คนบนเกาะยังประกอบอาชีพประมง และการทำสวนผลไม้อีกด้วย

6. โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดตราดมีสถานประกอบอุตสาหกรรม ทั้งหมด 364 แห่ง จำนวนเงินลงทุน 2,384,246,723 บาท จำนวนคนงาน 5,525 คน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนส่ง ร้อยละ 20.82 อุตสาหกรรมอาหาร ร้อยละ 19.45 อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลร้อยละ 11.78 อุตสาหกรรม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ร้อยละ 10.41 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ ร้อยละ 9.32 อุตสาหกรรม การเกษตรร้อยละ 8.22 และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ร้อยละ 7.40

7. การปลูกพืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังเป็นยางพารามีพื้นที่ปลูก 241,355 ไร่ ซึ่งอยู่ในช่วง หัวเลี้ยวหัวต่อ ระหว่างขาขึ้น ขาลง ส่วนปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ปลูก 41,890 ไร่ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ยังมีผลผลิตไม่พอที่จะสร้างโรงงานในจังหวัดตราด จึงต้องบรรทุกไปขายที่ชลบุรี

8. จังหวัดตราดมีแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาจดทะเบียน ในปี 2551 จำนวนทั้งสิ้น 6,640 คน โดยมีทั้งชาวกัมพูชา พม่า และลาว

9. การค้าชายแดน จังหวัดตราดมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด และจุดผ่อนปรนบ้านช่องมะม่วง เนินสัร้อย อำเภอปอไร่ จังหวัดตราด ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา จังหวัดตราดได้เปรียบการค้ากัมพูชา มาโดยตลอด ซึ่งสินค้าที่ส่งออกได้แก่ น้ำตาลทราย นม อาหารเสริม ขนม เบียร์ ผลไม้ สินค้าที่นำเข้าได้แก่ ไม้แปรรูป อุปกรณ์เครื่องวิทยุคมนาคม ปุ๋ยเคมี ผักสด ข้าว และปลาหมึกตากแห้ง

10. จังหวัดตราดมีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดตราด และจังหวัดอื่นๆ บางบกนั้นใช้เส้นทางถนนสุขุมวิท จากบางนา ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ระยะทางประมาณ 385 กิโลเมตร และเส้นทางสายบางนา บ้านบึง แกลงและตราด ระยะทาง 315 กิโลเมตร และสนามบินของบริษัทบางกอกแอร์เวย์ เปิดให้บริการเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2546 ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เปิดบริการวันละ 2-4 เที่ยวบิน มีที่นั่งท่องเที่ยวชาวไทย และต่างประเทศในการมาใช้บริการ

บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นอำเภอชายแดนสุดเขตประเทศไทยด้านชายฝั่งทะเล ตะวันออก พื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชา ประเทศไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นระยะทาง ยาวกว่า 1,000 กิโลเมตร ในส่วนของจังหวัดตราด มีชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาทางบกกว่า 160 กิโลเมตร และยังมีเขตติดต่อทางทะเล ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันกว่า 10 ช่องทางตามแนวชายแดน ยามใดที่เกิดความไม่สงบก็จะเป็นช่องทางการหลบหนีภัยของชาว กัมพูชา นอกจากนี้การแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลทำให้เกิดการรุกล้ำเขตแดน เป็นประเด็นปัญหา ชายแดนอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นมานาน และพร้อมที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา

ช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์สู้รบตามชายแดนไทย – กัมพูชา เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแนวชายแดนไทย พม่า ลาว กัมพูชา โดยเฉพาะชายแดนไทยทิศตะวันออกติดต่อกับกัมพูชา ที่ความรุนแรงขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 กรมนาวิกโยธินจึงเข้ามาดูแลพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และให้กองเรือยุทธการดูแลพื้นที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ และเกาะกูด จังหวัดตราด สาเหตุการสู้รบตามแนวพรมแดนอีกประการหนึ่ง คือ สถานการณ์ทางการเมืองของกัมพูชาที่ขาดเสถียรภาพ มีการสู้รบอยู่เนืองๆ ทำให้เกิดการอพยพพลัดถิ่นเข้ามาในจังหวัดตราด และเกิดการต่อสู้กันระหว่างทหารไทยกับกัมพูชา การอพยพของชาวกัมพูชามีเข้ามาอยู่เรื่อยๆ ปี พ.ศ.2518 พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ายึดครองกัมพูชา มีการอพยพเข้ามากกว่า 100,000 คน จังหวัดตราดได้จัดตั้งศูนย์อพยพให้ที่ค่ายสุขสันต์และค่ายไชค์เค หลังจากผู้อพยพกลับมาตุภูมิ ปี พ.ศ.2533 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้ขอใช้พื้นที่จัดตั้ง โครงการทัพบกสยาม 01 ปี พ.ศ.2522 เวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชา ทำให้กลุ่มเขมรแดงถอยร่นเข้ามายังชายแดนไทยด้านจังหวัดตราดมากเป็นทวีคูณบริเวณบ้านเขาล้าน อำเภอเมือง จังหวัดตราด และได้ตั้งศูนย์อพยพขึ้น เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ ได้เสด็จมาในปี พ.ศ.2522 ทรงให้จัดตั้งศูนย์สภากาชาดไทยเขาล้านขึ้น เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาและฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการอพยพเข้ามาเรื่อยๆ บริเวณบ้านมะม่วง อำเภอบ่อไร่ บ้านเขาพลู อำเภอเมืองตราด บ้านโคตรทราย อำเภอกลองใหญ่ ในขณะที่เดียวกันชายแดนไทย – กัมพูชา ทางด้านเขตแดนทางทะเลได้เริ่มมีปัญหาก่อเกิดขึ้น เมื่อเรือประมงไทยถูกลักพาเข้าไปหาปลาในเขตกัมพูชาและเวียดนาม แต่ทั้งนี้เกิดจากไม่มีการเจรจาตกลงเรื่องเขตแดน ทั้งทางบกและทางทะเลให้ชัดเจน หน่วยงานที่ดูแลของกัมพูชามีหลายหน่วยที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้เกิดการจับกุมและเรียกค่าไถ่บ่อยครั้ง

ปัจจุบันได้จัดตั้งเกาะกูดขึ้นเป็นอำเภอเกาะกูด เพื่อเหตุผลทางอธิปไตยและความมั่นคง เปิดจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้า การท่องเที่ยว เป็นประตูสู่การลงทุนและสร้างสัมพันธภาพ จังหวัดตราดมีช่องทางผ่านพรมแดน 30 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง ที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อำเภอมนทลสีมา จังหวัดเกาะกง เป็นจุดการค้าชายแดนและเป็นเส้นทางส่งออกนำเข้าสินค้าที่สำคัญ และจุดผ่อนปรนอีก 1 แห่ง ที่บ้านหมื่นด่าน หมู่ที่ 8 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ตรงข้ามกับบ้านศาลเจ้า อำเภอสาครุฑ จังหวัดพระตะบอง เส้นทางนี้ไม่ใช่เส้นทางการค้าที่สำคัญเป็นเพียงเส้นทางจุดผ่อนปรนที่พ่อค้าไทยขอผ่านแดนออกไปเพื่อทำเหมืองพลอย ซื้อหาของจากฝั่งกัมพูชากลับมา การค้าชายแดนเป็นเพียงเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนด้านเครื่องอุปโภคบริโภคทางฝั่งกัมพูชาเท่านั้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 8)

บริบททางด้านการเมืองการปกครองชุมชน

ในปี พ.ศ. 2455 “คลองใหญ่” ได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอคลองใหญ่ ขึ้นการปกครองกับอำเภอเมืองตราด มีเขตการปกครองเพียงตำบลเดียว คือตำบลคลองใหญ่ มีขุนชำนาญราพบาลเป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นคนแรก ในปี พ.ศ.2501 แบ่งเขตการปกครองเพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล คือตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก และได้รับการยกฐานะที่เป็นอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2502 โดยมีนายประดิษฐ์ กิจนา ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอคนแรก ปัจจุบันอำเภอคลองใหญ่ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง มีจุดผ่านแดนถาวรก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางด้านการค้าชายแดนกับกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้วิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่เปลี่ยนแปลงไป

อำเภอคลองใหญ่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย ทางบกเป็นแนวเขายาว 51 กิโลเมตร และทางทะเล 50 กิโลเมตร แบ่งการปกครองท้องที่ ออกเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองท้องถิ่น 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด ประชากรรวม 22,682 คน ทุกหมู่บ้านมีพื้นที่ทางบกเป็นแนวเขตติดชายแดนประเทศกัมพูชา ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพกิจการประมงทะเล ดังนั้นทะเลเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวคลองใหญ่

อำเภอคลองใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 50.2 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 31,375 ไร่ มีชายฝั่งทะเลยาว 50 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทยและน่านน้ำประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีทิวเขาบรรทัดเป็นแนวกันเขตแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่)
ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชุมชนทั้ง 3 ตำบล ดังนี้	

1. ตำบลไม้รูด มีการตั้งถิ่นฐานมากบริเวณบ้านไม้รูด บ้านห้วยโสม และบ้านคลองมะนาว โดยในบริเวณปากคลองไม้รูด ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนกระจุกตัวหนาแน่นเลียบริมสองฝั่งคลองไม้รูดของหมู่ 6 กับหมู่ 1 รวมประมาณ 400 – 500 หลังคาเรือน เป็นชุมชนประมงดั้งเดิมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดตราดและเป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของการทำประมง โดยการจัดให้มีโครงการธนาคารปู ต่อเนื่องมากกว่า 4 ปี รวมทั้งส่งเสริมให้มีการรวบรวมและคัดแยกขยะในครัวเรือนรักษาสภาพแวดล้อมของลำคลอง

ชุมชนบ้านคลองมะนาว เป็นชุมชนประมงที่ตั้งกระจุกตัวหนาแน่นเลียบริมสองฝั่งคลองเช่นกัน ส่วนบ้านห้วยโสมเป็นชุมชนบนบกที่มีการทำอุปกรณ์ประมงจำหน่าย มีกลุ่มมัดอวนและทำลอบปูม้าใหญ่ที่สุดในประเทศ วันละเป็นพันลูก ชาวบ้านรับทำส่งผู้ประกอบการ 3 เจ้า จำหน่ายทั่วไทยและกัมพูชา

2. ตำบลคลองใหญ่ แบ่งเป็น 2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับเทศบาลตำบลคลองใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในเขตเทศบาลตำบลคลองใหญ่ ในเขตเทศบาลและบริเวณปากคลองใหญ่ และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่บริเวณบ้านคลองจาก ทั้งนี้ในบริเวณคลองจากมีเขตป่าสงวนแห่งชาติซ้อนทับบนพื้นที่ตั้งถิ่นฐานชุมชนหนาแน่นอยู่ด้วย

3. ตำบลหาดเล็ก เริ่มตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 78 บนถนนสาย 318 ไปจนถึงหลักกิโลเมตรที่ 89 แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นเทือกเขา (ทิศตะวันออก) ระยะจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิทประมาณ 500 เมตร และพื้นที่ฝั่งน้ำเค็ม ระยะจากถนนสุขุมวิทไปจรดทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1 กิโลเมตร ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ชุมชนหาดเล็ก มีอยู่ 2 บริเวณหลักๆ คือบริเวณท่าเทียบเรือบ้านคลองมะขาม – คลองสน ซึ่งเป็นชุมชนประมงอยู่บริเวณตอนเหนือ และบริเวณหมู่ 4 บ้านหาดเล็ก ด้านใต้สุดติดกับพรมแดนประเทศกัมพูชาหน้าด่านซึ่งเป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมหลักของพื้นที่ การตั้งถิ่นฐานบริเวณโดยรอบท่าเทียบเรือบางส่วนเป็นกลุ่มชุมชนประมงดั้งเดิมและแรงงานกัมพูชาที่ทำงานในท่าเรือ รวมถึงแรงงานที่ออกไปกับเรือประมง การอยู่อาศัยและประกอบพาณิชยกรรมมีมากที่สุดในบริเวณนี้

สำหรับพื้นที่หน้าด่าน ซึ่งเป็นย่านธุรกิจหลัก เป็นที่ตั้งของร้านค้าต่างๆ ที่จำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลายเพื่อให้บริการแก่คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ซื้อจากประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณโดยรอบพื้นที่เป็นชาวชุมชนดั้งเดิมและผู้ประกอบการที่ทำมาค้าขายบริเวณหน้าด่านชาวกัมพูชาที่ค้าขายในบริเวณนี้มีที่อยู่อาศัยฝั่งไทยเป็นส่วนน้อย โดยมากมักข้ามไป – มาระหว่างสองประเทศ นอกจากนี้ยังมีชุมชนประมงเก่าตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มอยู่ริมทะเลและริมคลอง อีก 3 บริเวณหลัก คือในพื้นที่หมู่ 5 (บริเวณคลองสน) หมู่ 2 (บ้านคลองนา) และหมู่ 3 (บ้านหาดศาลเจ้า) ซึ่งเป็นชุมชนประมงพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยมาแต่เดิมในพื้นที่

บริบททางด้านเศรษฐกิจชุมชน

อำเภอคลองใหญ่ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพกิจการประมงทะเลที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างที่เกี่ยวข้องกับการประมง มีเพียงร้อยละ 5 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยของประชากรประมาณ 40,000 – 50,000 บาทต่อคนต่อปี ดังนั้นทะเลเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวคลองใหญ่ กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอำเภอคลองใหญ่ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558 : 10-12) ได้แก่

1. การเกษตรกรรม อำเภอคลองใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 31,375 ไร่ พบว่า พื้นที่เกษตรกรรม ที่ทำการปลูกพืชเศรษฐกิจมีจำนวนประมาณ 6,084 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.39 ของพื้นที่อำเภอ คลองใหญ่ โดยจำนวนพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา มีจำนวน 3,034 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 49.86 รองลงมาปาล์มน้ำมัน มีจำนวน 1,038 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.06 และทุเรียนมีจำนวน 499 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ

2. สำหรับในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน มีการประมงในทะเลน้ำลึก ประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการทำ ประมงน้ำจืดในบางพื้นที่ และการแปรรูปสัตว์น้ำ ในปี 2555 สาขาประมงน้ำลึก มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 802.72 ล้านบาท ประมงทะเลชายฝั่ง มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 593.39 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาการขยายตัว พบว่าสาขาประมงทั้งสองมีแนวโน้มลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาราคาน้ำมันและสภาพอากาศ สำหรับ หมาดการเพาะเลี้ยง พบว่าหมาดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 1,977.63 ล้านบาท หมาดการ เพาะพันธุ์ปลา อนุบาลกุ้งทะเล มีมูลค่าเพิ่ม 807.66 ล้านบาท และหมาดการทำฟาร์มเลี้ยงหอย มีมูลค่า เพิ่ม 28.65 ล้านบาท เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวพบว่าหมาดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งและหมาดการ เพาะพันธุ์ปลา/อนุบาลกุ้งทะเล มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงกุ้งและ ปูทะเล

3. สถานประกอบการ ในพื้นที่ฝั่งเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ มีสถานประกอบการ 647 แห่ง แรงงานรวม 1,628 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 2.52 คนต่อแห่ง โดยเป็นสมาชิกในครัวเรือ 916 คน และลูกจ้าง 712 คน โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมากที่สุดคือการขายปลีก จำนวน 339 แห่ง ซึ่งเป็ นการบริการทั่วไปในพื้นที่ รองลงมาคือที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 102 แห่ง การผลิต มีจำนวน 31 แห่ง

4. อุตสาหกรรม จากข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อ 22 มิถุนายน 2558 ให้ข้อมูลว่า ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 58 แห่ง แรงงาน รวม 707 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 12 คนต่อแห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวน โรงงานอุตสาหกรรม ของจังหวัด 384 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 15.10 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยโรงงาน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหาร 23 แห่ง รองลงมาเป็นการแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 13 แห่ง แรงงานรวม 119 คน อุตสาหกรรมยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อม 6 แห่ง แรงงาน 47 คน

5. การท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่แม้ว่าจะยัง ไม่มีการบันทึกไว้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวให้ความสนใจได้แก่ เกาะต่างๆ ของจังหวัด ขณะที่พื้นที่บนแผ่นดินจะเห็นได้ว่าอำเภอคลองใหญ่มีสถานที่พักผ่อนมากเป็นลำดับที่

2 รองจากอำเภอเมือง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภทอยู่ในอำเภอ โดยเฉพาะตำบลไม้รูดซึ่งมีการพัฒนาสถานที่พักในลักษณะรีสอร์ทจำนวนมากในปัจจุบัน

6. การค้าชายแดน จังหวัดตราด มีช่องทางการค้าชายแดน 3 ช่องทางคือ จุดผ่านแดนถาวร บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง อำเภอบ่อไร่ และช่องทางการค้าธรรมชาติ บ้านท่าเส้น ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด ทั้ง 3 ช่องทางล้วนเป็นการค้าทางบกทั้งสิ้น แต่ลักษณะพิเศษของการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด จะมีการค้าผ่านช่องทางทางน้ำ ผ่านท่าเรือเอกชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 และทางบกรวมทั้ง 3 ช่องทางมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30 ของมูลค่าการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด

บริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน

ศาสนา

ในอำเภอคลองใหญ่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถาน จำนวน 11 แห่ง แยกออกเป็นวัด 8 แห่ง และสำนักสงฆ์ 3 แห่ง

ในตำบลไม้รูด มีวัดจำนวน 3 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองมะนาว (หมู่ 4)
2. วัดวิสุทธิการาม (หมู่ 1)
3. วัดห้วงโสม (หมู่ 3)
4. วัดหนองม่วง (หมู่ 5)

ในตำบลคลองใหญ่ มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองใหญ่ (หมู่ 2)
2. วัดคลองจาก (หมู่ 8)

ในตำบลหาดเล็ก นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็น 100 % เพียงศาสนาเดียว มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองมะขาม (หมู่ 1)
2. วัดเกษมสิมารามหรือวัดหาดเล็ก (หมู่ 4)

สถาบันทางการศึกษา

ข้อมูลจากกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอคลองใหญ่ มีสถานศึกษาจำนวน 12 แห่ง นักเรียนรวม 4,424 คน ห้องเรียน 165 ห้อง ครู 169 คน โดยสอนระดับประถมศึกษา 10 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไม้รูด (วิสิทธิ์ประชาสรรค์) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีกจำนวน 6 แห่ง

วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

สำหรับวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญของจังหวัดตราดนั้น มีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายอยู่ 2 งานใหญ่ (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 10-12) ได้แก่

1. งานวันรำลึกเหล่าวีรชนทหารและตำรวจตระเวนชายแดน ณ อนุสรณ์สถานทหารนาวิกโยธิน บ้านหาดเล็ก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรชนทหารกล้า นาวิกโยธินไทย ที่ได้เสียสละชีพปกป้องผืนแผ่นดินไว้
2. การลอยกระทงสองแผ่นดิน ณ บริเวณวัดบ้านหาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนชาวไทยและกัมพูชา รวมถึงนักท่องเที่ยว เดินทางมาร่วมทำบุญ สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดหาดเล็ก เพื่ออนุรักษ์ประเพณีให้สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง การจัดงานเน้นรูปแบบย้อนยุค ในระหว่างการจัดงานจะมีการขยายเวลาการเปิดด่านถาวรบ้านหาดเล็ก เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวกัมพูชาเข้าร่วมงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	188	47.0
หญิง	212	53.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.0 จำนวน 212 คน ส่วนเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 47.0 จำนวน 188 คน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 43 ปี	196	49.0
44 ปีขึ้นไป	204	51.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 44 ปี ขึ้นไป จำนวน 204 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 18 – 43 ปี จำนวน 196 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.0

ตารางที่ 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	57	14.2
ประถมศึกษา	171	42.8
มัธยมศึกษา/ปวช.	86	21.5
ปวส./อนุปริญญา	32	8.0
ปริญญาตรีและสูงกว่า ปริญญาตรี	54	13.5
รวม	400	100.0

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามในเขต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ปรากฏผลดังนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด มีการศึกษาประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 และ ปวส./อนุปริญญา น้อยที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ชาวประมง	82	20.5
ค้าขาย	112	28.0
รับจ้างทั่วไป	79	19.8
แม่บ้าน	43	10.8
เกษตรกรรวมอื่นๆ	8	2.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน อื่นๆ ของรัฐ	26	6.5
พนักงานบริษัทเอกชน	7	1.8
อื่นๆ (โปรดยระบุ.....)	43	10.8
รวม	400	100.0

จากตาราง 6 พบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีมากที่สุด ได้แก่ ค้าขาย มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมาได้แก่ ชาวประมง มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รับจ้างทั่วไป มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 และพนักงานบริษัทเอกชน น้อยที่สุด มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 9 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
0 – 30 ปี	227	56.8
31 ปีขึ้นไป	173	43.2
รวม	400	100.0

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ ระหว่าง 0 – 30 ปี มากที่สุด จำนวน 227 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.8 ระยะเวลาตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป จำนวน 173 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเนื้อหา นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการขาน รับเนื้อหา นโยบาย	ลำดับ ที่
1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯ ในอำเภอคลองใหญ่	4.72	0.52	มากที่สุด	1
2. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว	4.63	0.97	มากที่สุด	2
3. โครงการก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318 (ตราด- คลองใหญ่- บ้านหาดเล็ก)	4.60	0.67	มากที่สุด	3
4. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางสินค้า	4.54	0.60	มากที่สุด	4
5. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.51	0.71	มากที่สุด	5
6. โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่	4.45	0.71	ค่อนข้างมาก	6
7. โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่	4.44	0.86	ค่อนข้างมาก	7
8. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษี	4.44	0.83	ค่อนข้างมาก	8
9. การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง	4.42	0.79	ค่อนข้างมาก	9
10. การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศ	4.41	0.79	ค่อนข้างมาก	10
11. การเดินเรือท่องเที่ยว	4.31	0.95	ค่อนข้างมาก	11
12. โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล	4.30	1.04	ค่อนข้างมาก	12
13. การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุน	4.30	0.87	ค่อนข้างมาก	13
14. ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ คลังสินค้าห้องเย็น	4.27	0.82	ค่อนข้างมาก	14
15. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์	4.25	0.90	ค่อนข้างมาก	15
16. การขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ	4.22	0.90	ค่อนข้างมาก	16
รวม	4.42	0.80	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเข้ารับนโยบายการพัฒนาเกษตรธุรกิจพิเศษของประชาชน ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.42$) และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น เราสามารถแบ่งประเด็นที่ทำให้การเข้ารับของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเด็นที่มีการเข้ารับมากและประเด็นที่มีการเข้ารับค่อนข้างมาก ดังนี้

ผลการศึกษาในประเด็นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้ารับที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 5 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}=4.72$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเข้ารับเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาเป็นอันดับที่หนึ่ง เนื่องจากโดยพื้นฐานชาวบ้านในตำบลไม่รู้จุดประกอบอาชีพ ประมงเป็นส่วนใหญ่ อาชีพประมงเป็นอาชีพที่หารายได้ได้ง่ายเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย จึงทำให้ชาวบ้านมีความซึ้งใจเพราะคิดว่าการทำอาชีพประมงได้เงินมาง่าย ทำให้ไม่คิดจะต่อ ยอดอาชีพของตัวเอง เมื่อนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาบนพื้นฐานของคนมีความต้องการหลักทางด้านถนน ไฟฟ้า ประปา หรือด้านสาธารณูปโภคอยู่แล้วทำให้ชาวบ้านนั้นเห็นด้วยเป็นอย่างมากที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะเข้ามาทำให้หมู่บ้านและตำบลเจริญมากยิ่งขึ้น เพราะการที่มีถนนที่กว้างขึ้นทำให้การเดินทางก็จะสะดวกสบายขึ้น มีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลาไม่ต้องพึ่งการปั่นไฟ มีน้ำประปาที่มีคุณภาพใช้ การพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานนี้ชาวบ้านได้เห็นแล้วว่าเกิดขึ้นจริงคือ การขยายถนนสี่เลนส์สาย AH123 การปรับปรุงและขยายถนนเข้าสู่สถานที่ตรวจสอบสินค้า สิ่งที่ยังเป็นปัญหาชัดเจนคือ การจัดการบ่อขยะบริเวณหาดไพลินในตำบลไม่รู้จุด เนื่องจากมีขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากและยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหานี้ได้ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถนนดี น้ำไหล ไฟสะดวก ดูเหมือนว่าบ้านเราจะเจริญขึ้นแล้ว” เพราะในปัจจุบันปัญหาเรื่องถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ยังเป็นปัญหากับการใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ หากมีการพัฒนาและปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานก็จะเป็นที่น่าพึงพอใจสำหรับประชาชนเป็นอย่างมาก” (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์. 2559)

ลำดับที่ 2 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.63$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเข้ารับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาเป็นอันดับที่สอง เนื่องจากทางท้องถิ่นตอนนี้กำลังทำความเข้าใจกับกลุ่มอาชีพประมงเรื่องการท่องเที่ยว โดยเปิดรับเฉพาะคนที่สนใจทำจริงๆ เพราะเรามีโอกาสเรื่องท่องเที่ยวและจังหวัดก็มีแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่นกัน ชาวบ้านเริ่มรู้ว่าการท่องเที่ยวสามารถเป็นอาชีพที่ทำให้มีรายได้ แต่การดำเนินการก็ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

เพราะว่า การตั้งศูนย์ท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งท้องถิ่นเองก็พยายามดึงหน่วยภาคการศึกษาเข้ามาช่วยให้ความรู้แล้ว กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถ้ามีนักท่องเที่ยวมา ประชาชนก็จะมีรายได้มากขึ้น เพราะถ้ามีการพัฒนาอำเภอคลองใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวได้จริง ก็จะทำให้ประชาชนมีรายได้จากการค้าขาย การบริการต่างๆ ประชาชนก็จะสามารถนำเงินที่ได้ไปใช้เลี้ยงครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง” (คุณ จิตราณุเคราะห์. สัมภาษณ์. 2559)

ลำดับที่ 3 การสร้างถนน 4 เลน สาย 318 ($\bar{X} = 4.60$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการสร้างถนน 4 เลน สาย 318 มาเป็นอันดับที่สาม เนื่องจากในขณะนี้ จังหวัดตราดได้รับงบประมาณในการก่อสร้างถนน 4 เลน จากอำเภอเมืองตราดสู่อำเภอคลองใหญ่ จรดชายแดนกัมพูชา ด้วยงบประมาณกว่า 6,000 ล้านบาท จะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2561 โดยถนนสายนี้เป็นถนนเส้นหลักที่ใช้สัญจรไปยังอำเภอคลองใหญ่และชายแดนประเทศกัมพูชาและเป็นถนนสายสำคัญในการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯ จังหวัดในภาคตะวันออก รวมทั้งจังหวัดตราด เพื่อนำสินค้าส่งไปยังท่าเรือ คลองใหญ่ มีมูลค่ากว่า 11,200 - 13,000 ล้านบาท/ปี หรือประมาณเดือนๆ ละ 1,000 ล้านบาท และ 95% ขนส่งทางน้ำเพื่อนำไปขึ้นที่ท่าเรือสีหนุวิลล์ ในประเทศกัมพูชา ถนนสายนี้มีลักษณะคับแคบบริเวณไหล่ทางมีความสูง และใช้เวลาค่อนข้างนานในการเดินทางไปและกลับ ถ้าถนนสายนี้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จจะทำให้ขนส่งสินค้าสะดวกขึ้น มีความรวดเร็ว ลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าได้มากขึ้น และจะส่งผลให้มีการค้าขายระหว่างประเทศมีมูลค่ามากขึ้น กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“รอถนนมาหลายสิบปี ปานนี้เพิ่งจะได้ เพราะถนนสายนี้ชาวบ้านรอที่จะให้มีการก่อสร้างมาหลายปีแล้ว แต่ก็ยังไม่มียงบประมาณจากรัฐบาลใดจัดสรรลงมาให้ดำเนินการ จนมาถึงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้น ทำให้มีงบประมาณในการก่อสร้างถนนสายนี้ขึ้นมา” (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ลำดับที่ 4 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางสินค้า ($\bar{X} = 4.54$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางสินค้ามาเป็นอันดับที่สี่ เนื่องจากการที่ให้เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เป็นศูนย์กลางสินค้าเป็นแผนของรัฐบาลที่กำหนดนโยบายมาจากส่วนกลาง ซึ่งทางจังหวัดก็เห็นด้วยที่จะให้เขตเศรษฐกิจจังหวัดตราดเป็นศูนย์กลางสินค้า และได้มีการวางบทบาทและจุดยืนในการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าส่งและขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเป็นศูนย์สนับสนุนและให้บริการนำเข้า – ส่งออก และการเป็นศูนย์รวมในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทั้งระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางให้บริการท่องเที่ยวในระดับ

ภูมิภาค เนื่องจากจังหวัดตราดมีนโยบายกรีนซิตี้และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาไปทางด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอคลองใหญ่จะไม่มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหนักหรืออุตสาหกรรมที่มีมลพิษ ประกอบกับพื้นที่ของอำเภอคลองใหญ่เป็นพื้นที่ขนาดเล็กเรียวยาวเหมือนเส้นก๋วยเตี๋ยวทำให้ถูกจำกัดในเรื่องพื้นที่ในการประกอบธุรกิจในเรื่องโรงงานอุตสาหกรรม และได้มีการสะท้อนกลับให้เห็นว่าถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นจะก่อให้เกิดมลพิษและมีของเสียมากขึ้น ชาวบ้านในตำบลไม่รู้และตำบลข้างเคียงจะได้รับผลกระทบจากมลพิษไปด้วย โดยสามารถเห็นตัวอย่างได้จากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ส่วนทางจังหวัดตราดเองนั้น ก็กำลังเร่งผลักดันแก้ปัญหาพื้นที่รองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดย นายชาญนะ เอี่ยมแสง ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้ลงพื้นที่ดูความก้าวหน้าและติดตามพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทราบว่ามีปัญหาในหลายเรื่อง ทั้งเรื่องมีประชาชนเข้ามาบุกรุกในพื้นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมบริการที่ทางรัฐบาลได้มีการประกาศไว้ 880 ไร่ และในพื้นที่มีปัญหากองขยะในบ่อไพลิน ที่มีขยะตกค้างอยู่หลายหมื่นตัน กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถ้ามีศูนย์กระจายสินค้า ก็จะลดระยะเวลาในการส่งออกได้เยอะ” ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกับชายแดนประเทศกัมพูชา แต่ยังไม่มีการเก็บสินค้าขนาดใหญ่ในพื้นที่เลย ถ้าหากมีการก่อสร้างศูนย์กระจายสินค้าขึ้นมา นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้าขายทั้งค้าปลีกและค้าส่งเพราะศูนย์กระจายสินค้าจะเป็นจุดรวบรวมสินค้า แยกประเภท และกระจายสินค้า ที่มาจากต้นทางหลายแห่งเพื่อไปยังลูกค้า โดยผู้ขนส่งสินค้าจากแหล่งต่างๆ จะนำสินค้ามารวมรวมที่ศูนย์กระจายสินค้า เพื่อบรรจุและคัดแยกสินค้า ส่งมอบโดยกระจายสินค้าแก่ลูกค้าปลายทางที่หลากหลาย การดำเนินการในลักษณะนี้จะช่วยลดต้นทุนในการขนส่งจากต้นทาง (ผู้ผลิต) ไปยังลูกค้าปลายทาง (ผู้ประกอบการค้าส่ง และค้าปลีก) เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างการขนส่งหลายรูปแบบ เช่น การเปลี่ยนถ่ายจากการขนส่งโดยรถบรรทุกคอนเทนเนอร์ มาเป็นรถบรรทุกขนาดเล็กหรือจากการขนส่งจากรถไฟ มาเป็นรถบรรทุก ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนที่และส่งมอบให้กับลูกค้าปลายทางได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่นศูนย์กระจายสินค้าจะทำหน้าที่เป็นจุดเก็บสินค้า เพื่อเป็นที่เก็บสินค้าในการนำส่งต่อไปยังลูกค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดระยะทางและเวลาในการนำส่ง โดยปกติการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่ง และค้าปลีกขนาดใหญ่ มักจะกำหนดพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์โดยแบ่งเป็นเขตหรือ โซน แต่ละเขตหรือโซนจะรับผิดชอบพื้นที่การให้บริการลูกค้า โดยมีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานสั้นๆ เพื่อให้ทันเวลา สามารถส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าได้อย่างสม่ำเสมอ เป็นจุดให้บริการด้านการผลิต และบริการด้านโลจิสติกส์ เป็นการให้บริการที่เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า สำหรับการบริการด้านการจัดการที่อยู่ในศูนย์กระจายสินค้านี้มักจะเป็นการดำเนินกิจกรรมง่ายๆ เช่น การบรรจุหีบห่อที่เหมาะสม และนำส่งให้กับลูกค้าปลายทางตามความต้องการ (ณัฐินี อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2559)

ลำดับที่ 5 การกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 4.51$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นอันดับที่ห้า เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องรอนโยบายจากกระทรวงพาณิชย์อีกครั้ง ทางจังหวัดตราดเองก็เน้นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดมลพิษต่างๆ เพราะกลัวผลกระทบส่งผลความเดือนร้อนไปยังประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ชาวบ้านเองยังไม่ทราบผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงยังทำให้ชาวบ้านมองว่าการพัฒนาอำเภอลองใหญ่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นยังเป็นเรื่องที่อยู่ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปฏิเสธมลพิษ” เพราะโดยพื้นฐานคนในจังหวัดตราดอยู่กับธรรมชาติมาเป็นเวลานาน และนโยบายการพัฒนาของจังหวัดตราดเองก็เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากมีการประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษ ทางจังหวัดตราดและประชาชนในพื้นที่คงไม่มีใครเห็นด้วยกับการดำเนินกิจการเหล่านี้ (เอ หอการค้า, สัมภาษณ์, 2559)

ผลการศึกษาในประเด็นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการขานรับที่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีจำนวน 11 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 6 โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่ ($\bar{X} = 4.45$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องโครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่มาเป็นอันดับที่หก เนื่องจากปัจจุบันด่านศุลกากรคลองใหญ่ได้มีการเตรียมความพร้อมรับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตราดที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากร (E-Custom) เช่น ช่วยในพิธีการตรวจปล่อยแบบไร้เอกสาร E-Import, E-Export, E-Express, E-Inspection และได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ กับหน่วยงานภาครัฐ 36 หน่วยงาน ที่ต้องออกไปอนุญาตต่างๆ เช่น เกษตร พืช ประมง องค์การอาหารและยา โดยลิงก์ข้อมูลเข้าระบบไอทีของศุลกากรเป็นระบบ Nation Single Window (NSW) เพื่อให้พิธีการศุลกากรมีความสะดวกรวดเร็ว ทั้งในการตรวจ ปล่อยสินค้า การนำเข้าและส่งออก

การทำระบบ NSW จะทำให้สะดวกมากขึ้น กล่าวคือไม่ต้องวุ่นวายเรื่องเอกสารเพื่อมาติดต่อเรียกว่าผ่านหน้าต่างเดียว ไม่ว่าหน่วยงานอะไรที่ไปขอใบอนุญาตรับรอง จะสามารถลิงก์ข้อมูลเข้าที่ระบบไอทีของกรมศุลกากร เมื่อเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอาเซียนการเชื่อมระบบทั้งหมดจะแล้วเสร็จทำให้เกิดความคล่องตัวสูงมาก รวมทั้งได้วางแผนเตรียมพร้อมรับการเติบโตด้านการนำเข้า – ส่งออก อาทิเช่น จังหวัดได้สนับสนุนงบประมาณทำลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกที่ตำบลไม้รูดพื้นที่ 10 ไร่

บริเวณก่อนถึงด่านศุลกากรประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งรถบรรทุกหรือคอนเทนเนอร์ต้องมาตรวจที่นี้ โดยใช้เครื่องเอกซเรย์โมบาย ซึ่งจะใช้เวลาตรวจคันละไม่เกิน 3 – 5 นาที

ในอนาคตจังหวัดตราดมีแผนจะขยายด่านศุลกากร และมีระบบครบสมบูรณ์ อาทิ หน่วย CIQ ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง ออกใบอนุญาตเกษตร ประมง ปศุสัตว์ แต่ติดปัญหาความไม่ชัดเจนของเขตแดนตอนนี้จึงมีโครงการปรับขยายถนนบริเวณด้านพรมแดนให้เป็น 4 ช่องทางจราจรแทน จากนั้นจะสร้างสำนักงานใหม่ในบริเวณเดิมแต่ขยายออกมาตามการขยายถนน รวมพื้นที่ก่อสร้างเป็นสำนักงานบริการบริเวณเขตพรมแดน 217 ตารางวา (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558 : 12)

ลำดับที่ 7 โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ ($\bar{X} = 4.44$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่มาเป็นอันดับที่เจ็ด เนื่องจากการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ ใช้งบประมาณในการสร้างทั้งหมด 1,295 ล้านบาท เพื่อรองรับการขนส่งสินค้า การท่องเที่ยว ไปเกาะกูด การประมง ระหว่างการก่อสร้างท่าเทียบเรือชาวบ้านในละแวกนั้นก็ได้รับประโยชน์จากการค้าขาย เพราะคนงานที่มาก่อสร้างต้องกิน ต้องใช้ โดยท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ก่อสร้างแล้วเสร็จในช่วงต้นปี 2559 แต่ยังมีปัญหาเรื่องถนนทางเข้าท่าเรือที่ยังมีบ้านเรือนประชาชนขวางอยู่ และยังไม่ย้ายออกไปจึงต้องมีการเวนคืน ซึ่งกำลังดำเนินการในเรื่องนี้เมื่อมีการสร้างท่าเทียบเรือจนแล้วเสร็จ พวกโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนนก็ต้องรองรับรถที่จะมาขนถ่ายสินค้าที่ท่าเทียบเรือแห่งนี้ ระบบน้ำประปาต้องเพียงพอ การปรับปรุงไฟฟ้าเกิดการยกระดับบ่อจากขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง โดยอำเภอคลองใหญ่เป็นผู้ดำเนินการเอง แต่เรื่องที่มีความชัดเจนขึ้นมาในทันทีก็คือถนนสายย่อยมีการดำเนินการสร้างจนแล้วเสร็จหลายสาย และเรื่องการก่อสร้างด้านพรมแดนที่ทางจังหวัดได้ดำเนินการออกแบบด้านพรมแดนขนาดเล็ก ให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อรองรับความเติบโตของจังหวัดตราด ทั้งนี้ การก่อสร้างถนน 4 เลน จากจังหวัดตราด ไปหาดเล็กได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแล้วจะสามารถก่อสร้างได้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ทางจังหวัดตราด ยังได้ให้ทางสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จัดทำผังเมืองรวมของอำเภอคลองใหญ่ และผังเมืองในแต่ละพื้นที่ 3 แห่ง คือ ในตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก และตำบลไม้รูด พร้อมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและได้ดำเนินการไปแล้วในระยะแรก (อาภากร เจริญผล, สัมภาษณ์, 2559)

ท่าเทียบเรื่อน้ำลึกที่สร้างเสร็จแล้วไม่สามารถใช้งานได้เท่าที่ควร จากการทดสอบแล้วเรือประมงสามารถเข้าจอดได้เพียง 4 ลำ ในตอนแรกไม่ได้สร้างมาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษรัฐบาลพึงจะมาโยงให้เกี่ยวกันในภายหลัง ซึ่งในขณะนี้ก็ยังหาคนมาบริหารท่าเทียบเรื่อน้ำลึกอยู่อีกทั้งทางเข้าท่าเทียบนี้สร้างอยู่ในบริเวณทางเข้าที่แคบและมีบ้านของประชาชนขวางทางอยู่ ทำให้รถตู้คอนเทนเนอร์ไม่สามารถเข้าได้ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เสียเงินพันกว่าล้าน แต่ใช้งานได้ไม่คุ้มเลย” จากประสบการณ์การทำงานสามารถวิเคราะห์การใช้งานของท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ พบว่าก่อนการก่อสร้างไม่ได้มีการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างให้ดีเสียก่อน อาจจะเป็นเพราะขาดความรู้ในเรื่องของพื้นที่ที่ดำเนินการก่อสร้าง ทิศทางลม ความลึกตื้นของน้ำทะเล จึงเป็นปัจจัยให้ท่าเทียบเรือไม่สามารถใช้งานได้คุ้มค่าเท่าที่ควร (ประเสริฐ ศิริ. สัมภาษณ์. 2559)

ลำดับที่ 8 การกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษี ($\bar{X} = 4.44$)

ผลสำรวจและการศึกษาข้อมูล มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษีมาเป็นอันดับที่แปด เนื่องจากจังหวัดตราดมีศักยภาพด้านคมนาคมและขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศสามารถเชื่อมโยงภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดตราดจึงมุ่งเน้นในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับเศรษฐกิจการค้าชายแดนที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดการค้าชายแดน การก่อสร้างด่านตรวจคนเข้าเมือง การก่อสร้างระบบอำนวยความสะดวกสินค้านำเข้า – ส่งออกที่ทันสมัย ระเบียบพิธีการทางศุลกากร รวมถึงการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง และโครงข่ายโลจิสติกส์ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อรองรับการขยายตัวและการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย – กัมพูชาและภูมิภาคอื่นๆ (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 15)

ลำดับที่ 9 การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง ($\bar{X} = 4.42$)

ลำดับที่ 10 การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศ ($\bar{X} = 4.41$)

ลำดับที่ 11 การเดินเรือท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.31$)

ลำดับที่ 12 โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล ($\bar{X} = 4.30$)

จากข้อมูลร่างผังเมืองรวมคลองใหญ่จังหวัดตราด สาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล มีระยะทาง 151.5 กิโลเมตร ซึ่งแยกออกจากเส้นทางหมายเลข 4 บริเวณกิโลเมตรที่ 143 ไปทางทิศตะวันตก สุดทางที่จังหวัดเกาะกงติดกับบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด ของประเทศไทย พร้อมทั้งก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กข้ามแม่น้ำ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำตาไต สติงซาอแรง อันดองตัก และกัมปงโสม ซึ่งสะพานเหล่านี้จะช่วยให้ชาวกัมพูชาสามารถเดินทางจากเกาะกงถึงอำเภอสเรอัมเบิลและต่อไปยังพนมเปญได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยทางหลวงสายนี้จะเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 4 เพื่อไปพนมเปญและสู่สีหนุวิลล์ได้ เส้นทางนี้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจหลักเชื่อมโยงไทย – กัมพูชา – เวียดนาม สายเลียบชายฝั่งทะเล (Southern Economic Corridor) ภายใต้กรอบ GMS ใช้เชื่อมการสัญจรจากเกาะกงไปพนมเปญ ด้วยระยะทาง 280 กิโลเมตร เชื่อม

เกาะกงไปสู่สี่หนุวิลด์ด้วยระยะทาง 250 กิโลเมตร เชื่อมเกาะกงไปชายแดนเวียดนามด้วยระยะทางเพียง 350 กิโลเมตร อีกทั้งเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมกับท่าเรือแหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของไทยในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผ่านถนนสุขุมวิท ทั้งนี้ถนนหมายเลข 48 ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และเปิดใช้เส้นทางแล้ว เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 ที่ผ่านมา (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558 : 16)

ลำดับที่ 13 การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุน ($\bar{X} = 4.30$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุนมาเป็นอันดับที่สิบสาม เนื่องจากหลังรัฐบาลโดย คสช. ได้ประกาศจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 แห่ง เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนที่ติดต่อกับเพื่อนบ้านให้มากขึ้น พร้อมสร้างโอกาสและสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ที่ได้มีการจัดตั้งซึ่งจังหวัดตราด แม้จะเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่มีศักยภาพในการพัฒนาการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านและมีพื้นที่ค้าขายทั้งทางบก และทางน้ำ ที่สามารถส่งสินค้าไปยังกัมพูชา และเวียดนามตอนใต้ รวมทั้งมีการส่งไปยังประเทศจีนได้ ในแต่ละปีมีมูลค่าในการค้าขายชายแดนปีละกว่า 3 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งหากมีการดำเนินการจะสามารถสร้างรายได้ให้สูงขึ้นอีก จึงเป็นที่มาในการผลักดันให้จังหวัดตราด ก้าวไปสู่แหล่งลงทุน และแหล่งการค้า และเป็นประตูสู่อินโดจีนด้านตะวันออก (ณัฐสินี อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2558)

ลำดับที่ 14 ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ คลังสินค้า ห้องเย็น ($\bar{X} = 4.27$)

ลำดับที่ 15 การกำหนดให้อำเภอกลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์ มี ($\bar{X} = 4.25$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอกลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์มาเป็นอันดับที่สิบห้า เนื่องจากจังหวัดตราด ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปลายยุค น.ส.เบญจวรรณ อานเป็รื่อง และนายณรงค์ ธีระจันทรางกูร ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ที่ได้วางยุทธศาสตร์ และวางตำแหน่งของเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษไว้ว่า จังหวัดตราด ให้เป็น “นิคมอุตสาหกรรมด้านโลจิสติกส์และธุรกิจบริการ “ใช้พื้นที่กว่า 880 ไร่ ในตำบลไม้รูด ที่เคยเป็นที่ตั้งของศูนย์อพยพของชาวกัมพูชา มาดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งในปัจจุบันได้ให้ทางกรมธนารักษ์ นำที่ดินไปดำเนินการรังวัด และทำเป็นที่ดินราชพัสดุ เพื่อให้ทางนิคมอุตสาหกรรมนำไปพัฒนา”ที่ผ่านมา จังหวัดตราดได้มีการดำเนินการจัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะในแต่ละพื้นที่แล้วโดยร่วมมือกับทางกรมโยธาธิการ และผังเมือง ดำเนินการจัดทำผังเมืองและได้ให้ชาวอำเภอกลองใหญ่ได้ประชาพิจารณ์แล้วในครั้งแรก เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ทางด้านสำนักงานธนารักษ์ ได้ดำเนินการรังวัดที่ดินที่ทางรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นพื้นที่เพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบริการและโลจิสติกส์ เพื่อจัดทำเป็นที่ดินราชพัสดุ และให้ทางกรมธนารักษ์

ดำเนินการนำไปประเมินราคาให้ทางการนิคมอุตสาหกรรม นำไปพัฒนา และให้ทางเอกชนเข้ามาเช่าในพื้นที่ ซึ่งต้องให้คณะกรรมการพิจารณาแล้ว ในส่วนของการแก้ปัญหาขยะออกไป นายประธาน สุรกิจบวร รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้ดำเนินการจัดทำโครงการ และแก้ปัญหาในการขนย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งได้มีการจัดทำแผนในการดำเนินการแล้ว และทางจังหวัดตราด จะนำโครงการเข้าสู่ที่ประชุมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเพื่อของบประมาณในการแก้ปัญหา จำนวน 26 ล้านบาท (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ลำดับที่ 16 การขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ ($\bar{X} = 4.22$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศมาเป็นอันดับที่สิบหก เนื่องจากหากพิจารณาศักยภาพในการตั้งฐานการผลิตของอำเภอคลองใหญ่ ลักษณะพื้นที่ค่อนข้างจำกัดสำหรับการจัดตั้งฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรม เนื่องจากภูมิประเทศเป็นพื้นที่แคบยาวเลียบไปตามชายฝั่งทะเล คุณภาพของถนนดี แต่ไม่เหมาะต่อการขนส่งสินค้าหนัก ทั้งนี้หากพิจารณาถึงพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดอาจมีความเหมาะสมมากกว่า ในขณะเดียวกัน หากไม่ได้ใช้ประโยชน์จากแรงงานกัมพูชา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความเหมาะสมได้เปรียบกว่าพื้นที่จังหวัดตราด นอกจากนี้ รัฐบาลกัมพูชามีนโยบายป้องกันไม่ให้แรงงานไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงได้พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเกาะกง เพื่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ดังนั้นสรุปได้ว่าพื้นที่ชายแดนอำเภอคลองใหญ่ ไม่เหมาะสมต่อการจัดตั้งฐานผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากแรงงาน การเติบโตทางภาคอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่ จะเป็นลักษณะการสร้างสรรค์ผลผลิตที่มีคุณค่า หรือมีลักษณะเฉพาะตามบทบาทของพื้นที่ ตราดเมืองสีเขียว เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของคลองใหญ่เป็นที่ต้องการ และได้รับการยอมรับจากตลาดโลก (สมชาย โลจิสติกส์. สัมภาษณ์. 2558)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการงานรับในกระบวนการนโยบาย

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการงานรับ นโยบาย	ลำดับที่
1. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ในการ ดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา	4.12	2.73	ค่อนข้างมาก	1
2. กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนิน โครงการต่างๆ ที่ผ่านมา	4.01	1.12	ค่อนข้างมาก	2
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อน นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา	3.93	1.06	ค่อนข้างมาก	3
4. การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก	3.92	1.01	ค่อนข้างมาก	4
5. การใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ ตำบลไม่รู้คให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ	3.67	1.22	ค่อนข้างมาก	5
6. การบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาล ทหาร	3.64	1.08	ค่อนข้างมาก	6
รวม	3.88	1.37	ค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของภาคส่วนต่างๆ มีการงานรับในกระบวนการนโยบายของโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.88$) โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ในการดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา ($\bar{X} = 4.12$)

ลำดับที่ 2 กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนินโครงการต่างๆ ที่ผ่านมา ($\bar{X} = 4.01$)

ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา ($\bar{X} = 3.93$)

ลำดับที่ 4 การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก ($\bar{X} = 3.92$)

ลำดับที่ 5 การใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ ($\bar{X} = 3.67$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คิดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ มาเป็นอันดับห้า เนื่องจากในสายตาประชาชนภาพรวมของเศรษฐกิจพิเศษ คือความฝันที่เป็นเมือง เมืองหนึ่งที่จะมีการพัฒนาเรื่องเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กระบวนการภาครัฐไม่มีความชัดเจน รัฐบาลใช้มาตรา 44 ในการกำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คิดให้เป็นที่ดินของราชพัสดุ โดยให้กรมธนารักษ์เป็นผู้ดูแลต่อมากรมธนารักษ์ได้ประกาศให้เอกชนเช่าพื้นที่แห่งนี้ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่มีความกังวลว่าเอกชนที่มาเช่าพื้นที่คือใคร จะมาทำอะไร และที่ชาวบ้านในพื้นที่จะเสียประโยชน์คือการไม่ได้กันทางสาธารณะ และสระน้ำสาธารณะไว้ให้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่กรมธนารักษ์จะให้เอกชนเป็นคนเช่าพื้นที่สาธารณะทั้งหมดรวมไปถึงทางและสระน้ำสาธารณะด้วย โดยอ้างเหตุผลว่ากลัวจะเสียพื้นที่บางส่วนในการให้เช่า ส่วนภาคเอกชนเองที่จะเข้ามาเช่าพื้นที่ก็ไม่ค่อยพอใจภาครัฐ เพราะไม่มีความชัดเจนในการตัดสินใจ ที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาคือการวางผังเมืองในเรื่องการจำกัดสิทธิ์จนเกินไป และพื้นที่ที่ให้เช่าไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายผังเมืองได้ ทำให้ประชาชนไม่ได้ประโยชน์จากพื้นที่ตรงนี้เลย กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนในพื้นที่จะได้ผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์มากกว่ากัน” เพราะถ้ากรมธนารักษ์ให้บริษัทเอกชนเช่าพื้นที่ทั้งหมด ชาวบ้านจะมีสิทธิ์ทำอะไรได้บ้างนอกจากการเป็นลูกจ้างของบริษัทเอกชนที่มาเช่าพื้นที่ และถ้าบริษัทเอกชนดังกล่าวประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น ส่งกลิ่นเหม็น ปล่อยน้ำเสีย และปล่อยมลพิษต่างๆ จะทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนและก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทตามมา (ณัฐสินี อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2559)

ลำดับที่ 6 การบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาลทหาร ($\bar{X} = 3.64$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาลทหารมาเป็นอันดับที่หกหรืออันดับสุดท้ายนั้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดเล็กไม่ได้ต่อต้านรัฐบาลทหาร โดยอาจจะมองว่าในพื้นที่มีทหารที่ดี ให้ความร่วมมือ ไม่มีอะไรกระทบโดยตรงกับทหาร แต่ก็ขึ้นอยู่กับอาชีพที่สัมภาษณ์ คือถ้าเป็นอาชีพประมงมีปัญหาแน่นอน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเรือประมง การถูกบีบเรื่องสินค้าประมงทางทะเล เรือเล็กขายฝั่งหรือประมงชายฝั่งจะต้องมีการจดทะเบียนเครื่องยนต์ ตัวเรือ แม้กระทั่งเรื่องของการขายปลาที่ได้มาจะต้องมีทะเบียนเรือที่ถูกต้องจึงจะสามารถขายปลาได้ ด้านพรหมแดนหาดเล็ก ที่ปัจจุบันทางกรมศุลกากรได้ให้งบประมาณ 50 ล้านบาท มาก่อสร้าง แต่ทาง สมช.ได้ขอให้ชะลอโครงการเนื่องจากยังมีปัญหาเรื่องเขตแดน ยกตัวอย่างเช่น กรณีการก่อสร้างฝายของทางเทศบาลตำบลหาดเล็ก มีการขุดดินเพื่อให้มีพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ แต่เมื่อดำเนินการขุดเสร็จแล้วไม่สามารถเคลื่อนย้ายดินที่ขุดออกจากพื้นที่ได้ เพราะติดปัญหาทางด้านหน่วยงานทหารไม่ให้เคลื่อนย้ายดินออก จึงทำให้เวลาฝนตกดินที่ขุดมานั้นก็สไลด์ลงมายังฝายกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ตอนนี้ได้แต่คำว่าเศรษฐกิจพิเศษ” เพราะยังไม่มีอะไรเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ส่วนทางรัฐบาลหรือส่วนกลางเองก็ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่อย่างใด แถมยังทิ้งภาระเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะกับประชาชนที่เข้ามาในเขตพื้นที่ของเทศบาลไว้ เช่น การซ่อมแซมถนน การให้บริการน้ำ การจัดเก็บขยะ การดูแลเรื่องแรงงาน การระบาดของโรคติดต่อ เป็นต้น (กิจประภา ประสิทธิเวช. สัมภาษณ์. 2559)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ในการศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้จากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ได้รวม 5 ประเด็น ได้แก่

1. การขยายและปรับปรุงถนน

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับการขยายและการปรับปรุงถนน ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่า ควรมีการพัฒนาถนนรวมสามมิติ ได้แก่ มิติของการพัฒนาถนนสองช่องจราจร ให้สามารถก่อสร้างเป็นถนนสี่ช่องจราจร ทั้งนี้เพราะขนาดของถนนสองช่องจราจรไม่เพียงพอต่อการสัญจรบนเส้นทางนี้ที่มีทั้งรถ 6 ล้อและรถ 10 ล้อสัญจรอยู่ตลอด โดยช่องจราจรของรถจักรยานยนต์แทบไม่มีพื้นที่ให้ขับขึ้นได้เลย อีกทั้งยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ถ้าสามารถก่อสร้างถนนสี่ช่องจราจรได้จะทำให้ยกระดับถนนและผิวทางให้มีความปลอดภัยและสะดวกรวดเร็วให้เหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบันและในอนาคต มิติต่อมาสำหรับถนนที่มีสองช่องจราจรอยู่เดิมแต่ไม่อาจขยายให้กว้างขึ้นได้ควรมีการปรับปรุงผิวจราจรให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะถนนเส้นนี้เป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่สำคัญในการเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ และขนส่งสินค้าไปยังประเทศกัมพูชา เดิมความกว้างของถนนยังเป็นขนาดสองช่องจราจร ผิวจราจรขรุขระ ช่องจราจรของจักรยานยนต์แคบ จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงผิวจราจรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และมีทิศทางการพัฒนาเพื่อความปลอดภัยควรมีการทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้รถที่สัญจรไปมาสังเกตเห็นป้ายบอกทางและสามารถรับรู้ได้ทันทีว่าถึงจุดไหน บริเวณใด ควรใช้ความเร็วในระดับใด เพื่อความปลอดภัยของผู้ขับขี่และผู้โดยสารคนอื่นด้วย ทั้งนี้การทำป้ายบอกทางช่วยให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมารู้เส้นทางไปสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการ สามารถประหยัดเวลาและทำให้สะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

2. การขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงครอบคลุมทั้งอำเภอคลองใหญ่ และไฟฟ้าสาธารณะ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับการขยายเขตไฟฟ้า ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ในปัจจุบันปัญหาเรื่องไฟฟ้ายังคงมีอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งก็เป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการ

แก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องนี้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเสียที การขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงให้ครอบคลุมทั้งอำเภอคลองใหญ่ นั้น อาจจะเป็นการเตรียมการ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอำเภอคลองใหญ่ และเพื่อให้ประชาชนภายใน อำเภอคลองใหญ่ ได้มีไฟฟ้าส่องสว่างใช้กันทุกหลังคาเรือนเพียงพอและตลอดเวลา ส่วนเรื่องไฟฟ้า สาธารณะนั้นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขบริเวณจุดเสี่ยง คือ บริเวณทางโค้ง ทางแยกต่างๆ เพื่อทำ ให้เส้นทางในเวลากลางคืน มีการคมนาคมที่ปลอดภัย ลดอุบัติเหตุ ลดพื้นที่เสี่ยงภัยจากมิจฉาชีพ และยังเป็นการเพิ่มความเจริญสู่หมู่บ้านในชนบท ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น สำหรับโครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคระยะแรก มีแผนงาน 2 โครงการ วงเงินงบประมาณ 157 ล้านบาท ประกอบด้วยโครงการเพิ่มหม้อแปลงไฟฟ้า ของสถานีไฟฟ้าคลองใหญ่ 1×50 MVA และโครงการเพิ่มระบบจำหน่ายแรงสูง 10 วงจร/กิโลเมตร

3. การขยายเขตและการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการน้ำประปา

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับ การขยายเขตและการเพิ่มประสิทธิภาพของ การบริการน้ำประปา ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ มีความต้องการใช้น้ำประปาวันละ 1 แสนลิตร หรือประมาณ 1.2 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ปริมาณการกักเก็บน้ำดิบในพื้นที่ มีแค่ 1.5 หมื่นลูกบาศก์เมตร จึงทำให้เกิดปัญหา น้ำประปาไม่พอใช้ โดยเฉพาะในหน้าแล้งที่ทาง ประปาต้องแก้ไขปัญหาด้วยการจ่ายน้ำเป็นเวลา และแบ่งโซนในการจ่ายน้ำประปา ส่งผลให้ประชาชน ในพื้นที่ที่ใช้น้ำประปาได้รับความเดือดร้อน สำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว แบ่งออกเป็น 2 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่ทางประปาจะทำการวางท่อ HDPE 300 – 400 จากห้วยน้ำเขียวมาถึง โรงกรองน้ำสถานีผลิตน้ำบ้านบางอิน ระยะทาง 18 กิโลเมตร ซึ่งจะใช้งบประมาณจำนวน 81 ล้านบาท และโครงการที่ 2 เป็นการก่อสร้างระบบผลิตประปาที่คลองสะพานหิน แล้ววางท่อประปามารวบ กับท่อประปาที่เดินทางมาจากห้วยน้ำเขียว ใช้งบประมาณ 151 ล้านบาท ทั้งนี้เมื่อ 2 โครงการแล้วเสร็จ จะแก้ไขปัญหาให้กับชาวอำเภอคลองใหญ่ได้

4. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรทำท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าบริเวณชุมชนบ้านหาดเล็ก ศูนย์ขนส่งและกระจายสินค้า ทางน้ำระดับจังหวัดและอนุภาคใกล้เคียง อุตสาหกรรมประมง แหล่งอาหารทะเล แหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (ชุมชนประมงพื้นบ้าน) เป็นกิจกรรมที่ควรส่งเสริมเนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาของ จังหวัดตราดบอกไว้ชัดเจนว่าเน้นการพัฒนาแบบ กรีนซิด์ เป็นหลัก หมายถึง การพัฒนาที่ไม่ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เอาอุตสาหกรรมหนัก อาคารสูง อาคารใหญ่ยักษ์ ซึ่งการก่อสร้างที่กล่าวมา ข้างต้นคงเกิดได้ยากสำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด เพราะหากมีการท่องเที่ยวที่ทาลาย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดมลพิษ ทางจังหวัดตราดจะไม่เห็นด้วย และจะมีผลกระทบตามมาถึงประชาชนในพื้นที่ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการมุ่งเน้นในการคืนธรรมชาติให้กับสิ่งแวดล้อม การลดปัญหาภาวะ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะ น้ำเสีย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ลดการใช้พลังงาน ท่องเที่ยวชมธรรมชาติ เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีศักยภาพเพียงพอ ดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับ การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ยังไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างลึกซึ้งและแท้จริง จึงทำให้บางเรื่องประชาชนเข้าใจผิด คิดว่าการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีแต่ประโยชน์ ไม่ได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต พร้อมทั้งให้เตรียมความพร้อมในการรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเรียนรู้ที่จะอยู่กับมันให้ได้ เพราะฉะนั้นควรมีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างละเอียด แนะนำว่าสามารถทำอะไร และทำอะไรไม่ได้ ชี้ให้เห็นประโยชน์และโทษที่แท้จริงที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่จะได้รับจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ